

schaakvereniging
p r o m o t i e

jaargang 41-4

ZOETERMEER

---S.V. PROMOTIE

Clubgebouw:	Wijkcentrum De Leyens Van 't Hoffplein 1	419596
Voorzitter:	H. Breuker, Hoekerkade 31,	316090
Secretaris:	O. Berger, Penninghove 21,	210932
Penning meester:	G. Swart, Vivaldirode 19, Postrekening No. 2405362	214121
	[Jaarcontributie: senioren (20 t/m 64 jr) f170; junioren (16 t/m 19 jr) en veteranen (65+) f120; aspiranten (t/m 15 jr) f85; (bij meer aspiranten uit een gezin reductie.)]	
Wedstrijdleader intern:	G. Eggink, van Reesstraat 36, Den Haag	070-3838381
Wedstrijdleader extern:	F.M. Martens, Kaagkade 2,	312343
Jeugdcommissie:	C. Schoon (jeugdleader), Gooiland 1,	211471
	J. Veldhuizen (externe comp.), Vletkade 34,	416170
	H. Buiten (interne comp.), Dr. A. Schweitzer- laan 31, Benthuisen	316292
	M. van Staden (lessen), Nervilijn 14,	422210
Algemeen adjunct:	J.W. Meijer, Hoekerkade 89,	413367
Redactie:	J.W. Meijer	413367
	M. Nepveu	169981

---INHOUD

1. Promotie? Niks mis mee!	Gerhard Eggink
3. Uitslag van de competitie enquête	Gerhard Eggink
5. Extern: Vijf kampioenskandidaten?	Frans Martens
9. De Pijl van de Tijd	Hans Meijer
13. Maximale stukkenactiviteit (2)	Manuel Nepveu
19. Promotie 2 verliest van Scheve Toren	Edgar H. Kriggen
21. Onder de Oppervlakte	Hans Meijer
22. Wat een partij. Oh! Wat een blunder.	Peter Briggeman
23. Zoetermeers Denksportkampioenschap.	Manuel Nepveu
24. Een tikkeltje te wild amigo?	Henk Breugem
25. De interne jeugdcompetitie	Herman Buiten
26. De HSB kampioenschappen	Jan Veldhuizen
29. Kalender schaakevenementen	Jan Veldhuizen

---REDAKTIONEEL

Beste Lezertjes!

Daar is ie weer, ons clubblad. Met de 'gebruikelijke' bijdragen, maar ook met wondervreemde stukjes van Briggeman (over blunders), van 'De Stille Kracht' (over Nepveu), van Edgar H. Kriggen (over de teloorgang van het tweede) en een re(d)actie op 'babbelkousen en onbenullen' van Hoorweg in het jubileumnummer. Lees dit nummer!

De Redactie.

PROMOTIE ? NIKS MIS MEE !

Afgezien van de resultaten van Jan Timman gaat het weer lekker de laatste weken. De interne competitie gaat op rolletjes, de discussie over het competitiesysteem is in volle gang (in dit clubblad de resultaten van de onlangs gehouden enquête !), in de externe competitie gaat bijna alles nog goed, op een enkele uitzondering na, maar de schuldigen zijn gestraft; leest en huivert verderop in dit wederom voortreffelijke clubblad.... Verder ziet het er naar uit dat onze vereniging haar naam dit jaar meer dan eer aan zal doen. Wat is er mooier dan een kop 'PROMOTIE VOOR PROMOTIE' in de krant ? We bestaan dan wel 40 jaar, maar we hebben nog steeds veel leden en oud zijn we nog lang niet. In de interne competitie doen zowel de jonge als de niet-meer-zo-jonge-schakers het goed. Promotie ? Niks mis mee !

Over de interne competitie kan ik hele lange verhalen vertellen; ik zal het hier echter niet doen. Bernard Bannink staat inmiddels weer ruim aan kop, nadat het er even naar uitzag dat hij de concurrentie in zijn buurt moest dulden. Geveld door de waterpokken zag hij zijn concurrenten naderen, machteloos moest hij toezien..... daar moet een spannend jongensboek over te schrijven zijn. Maar voor Bernard kwam alles weer op zijn pootjes terecht, ondanks zijn eerste nederlaag van het seizoen tegen Henk Noordhoek. Verder is de top niet erg verrassend; nog steeds zijn het Eelco Kuipers en Jan Kalkwijk die de achtervolging leiden. Maar er is natuurlijk maar één plaats die telt.

Zo langzamerhand naderen we het einde van de competitie; inmiddels zijn er al 19 van de 28 ronden verspeeld. Nu komen de toernooien; allereerst het Open Rapidschaakkampioenschap op 3 april, op 4 mei het snelschaakkampioenschap van Promotie (wie neemt de beker over van Sander Blok ?), en op 11 mei begint dan wat de apotheose van het seizoen moet worden, het Open Zwitsers Toernooi (The Promotie Open). Gezien het aantal (mogelijke) deelnemers is in het bestuur het plan geopperd om het toernooi in drie of vier groepen te verspelen, om te voorkomen dat we weer precies zo'n toernooi krijgen als de interne competitie, alleen wat korter. Wat vindt u hiervan ? Reakties graag !

Maar eerst maken we nog wat van de laatste paar ronden. Maak ze in, die tegenstanders, offer ze van het bord, maar breek vooral niet af !!

Gerhard Eggink

"...Zelf heb ik nog gespeeld met oude heren, die vaak als eerste zet soms ook twee pionnen een zet opspeelden en in een oud leerboek vond ik de regel 'dat mat moet worden aangekondigd, want een speler die mat geeft, maar het zelf niet ziet, wordt geacht de partij te hebben verloren...' (J.H. Donner, 1974)

Ranglijst na ronde 19

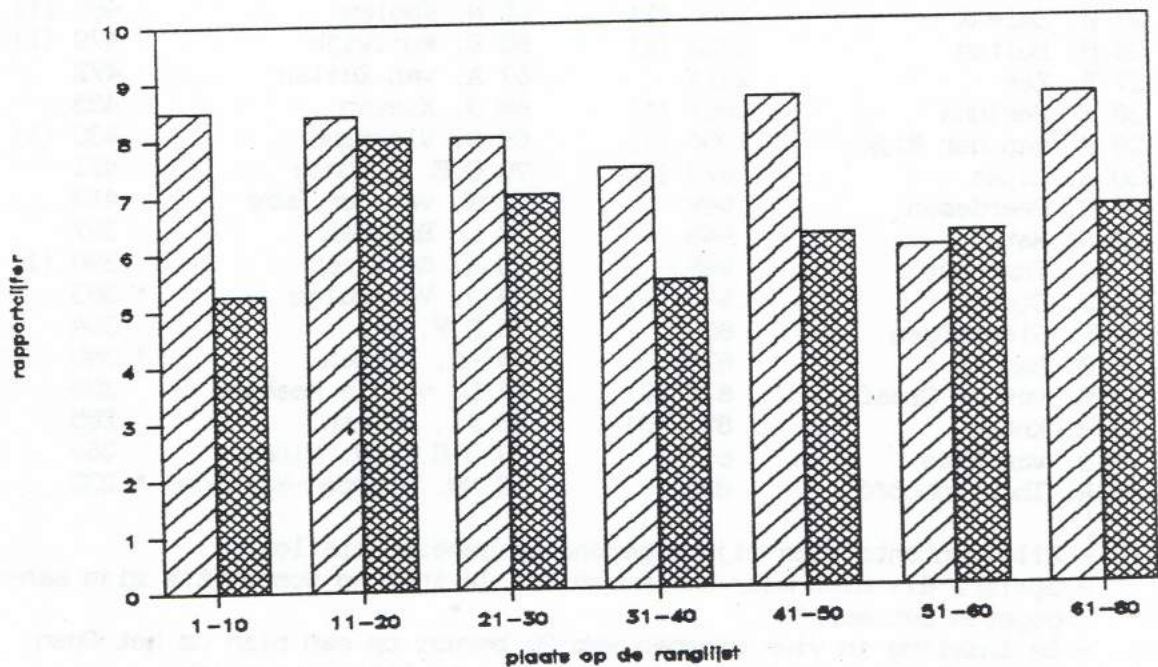
Plts	Spelersnaam	Score	Afg	Plts	Spelersnaam	Score	Afg
1	B. Bannink	1764	(1)	41	J.L. Dogterom	821	
2	E. Kuipers	1486	(1)	42	J. Hagoort	818	
3	J. Kalkwijk	1471	(3)	43	E. Hageman	813	
4	W. Broekman	1435		44	H. Kuipers	801	(1)
5	H. Noordhoek	1390		45	R.P. Karsdorp	787	
6	F. Hoorweg	1330		46	S. Bakker	787	
7	J. Duijvesteijn	1290		47	L. Hak	780	(2)
8	H. Tan	1287		48	H. Breuker	776	
9	J. Veldhuizen	1267	(2)	49	T. Smit	735	
10	M. Nepveu	1263		50	C. Schoon	714	
11	J.H. Blankespoor	1255		51	J. van de Berg	703	
12	H. Luitjes	1234		52	Ma. van Staden	703	
13	H. Boerkamp	1223		53	F. van Slooten	684	
14	A. Wassenaar	1189		54	P. Cuijpers	679	
15	Mi. van Staden	1175		55	F.W. Boersma	675	
16	W. Wijks	1167		56	F. Martens	619	
17	P. Briggeman	1165		57	D. Boer	592	
18	J. Grims	1105	(2)	58	G. van Ginkel	574	
19	G. Eggink	1090		59	P.J.H. Tromp	571	
20	N. Veldhuizen	1084	(1)	60	G. Swart	568	
21	H. Breugem	1067		61	A. Prein	556	
22	L. de Vries	1051		62	J. Vossepoel	546	
23	R. Vanheusden	1042		63	P.E. den Blaauwen	508	
24	R. Perluka	1031		64	G. van der Harst	502	
25	H. Smienk	1030	(1)	65	N. Koolen	480	(1)
26	H. Buiten	1022	(1)	66	E. Muilwijk	479	(1)
27	B. Zee	1014		67	A. van Zuilen	472	
28	E. Perluka	1007	(1)	68	J. Kieven	433	
29	H. van der Wijk	1000	(1)	69	S. Vloemans	430	(1)
30	J. Lipka	973	(1)	70	G.E. Pribnow	421	
31	N. Peerdeman	949		71	G. van der Burg	413	
32	R. Matai	948		72	L. Breugem	397	
33	G. Toxopeus	945		73	R. de Vries	390	(1)
34	J. Stoop	922	(1)	74	J. Vermeulen	* 383	
35	F. Glasbergen	894		75	R.W. Bal	364	
36	O. Berger	874		76	Az. Rahman	* 348	
37	B. van de Graaf	873	(2)	77	L. van de Meeberg	286	
38	H. Knops	871	(3)	78	Al. Rahman	285	
39	D. van Nies	862		79	J.G. v.d. Ploeg	266	
40	R. Thoutenhoofd	826		80	Mw. D Pronk-Yaiapong	* 232	

- N.B. - Alle puntentotalen zijn afgerond op gehele getallen;
 - Spelers die niet meer deelnemen aan de interne competitie zijn aangegeven met een *;
 - De indeling in vier groepen van 20 berust op een plan om het Open Zwitsers Toernooi in meerdere groepen te laten verspelen.

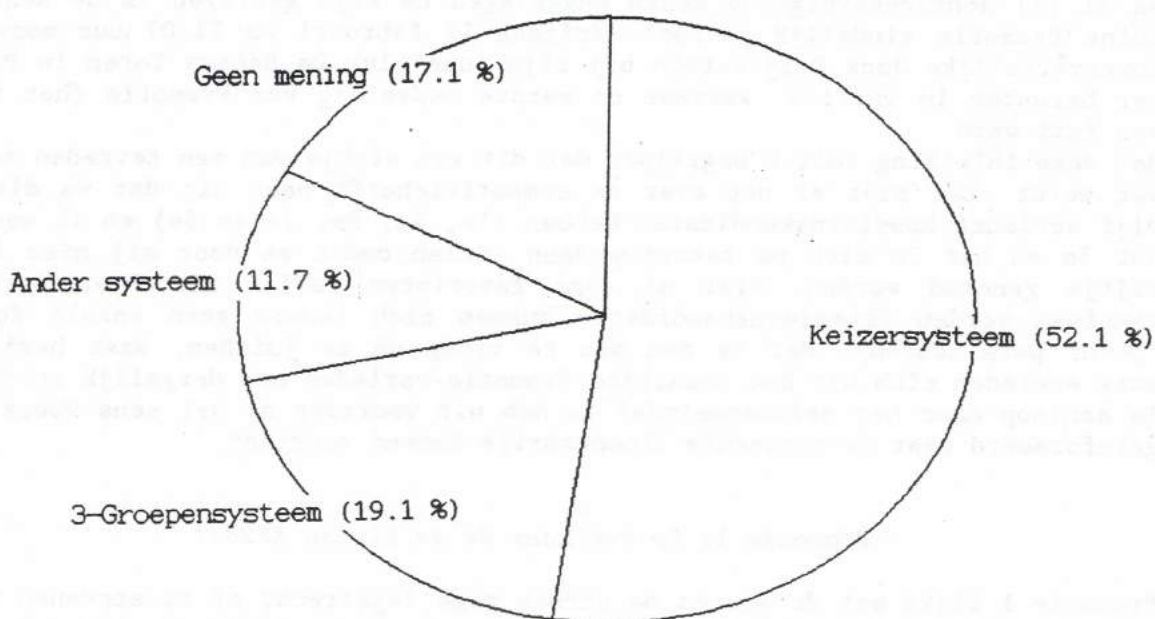
UITSLAG VAN DE COMPETITIE-ENQUÊTE

Het huidige competitiesysteem is, zoals bekend, alleen voor dit seizoen aangenomen. En daarmee hebben we onszelf een probleem gegeven, want nu moeten we weer een nieuw verzinnen. Daarom is er een aantal weken geleden een enquête gehouden, waarin de mening van de leden werd gevraagd over de huidige competitie (Keizersysteem) en de vorige (3-groepensysteem). Bij deze dus de resultaten van deze enquête. Van de 62 uitgedeelde formulieren mocht ik er 47 terugontvangen, een respons van ruim 75%. Dat vormt een goede basis om conclusies aan deze enquête te kunnen verbinden. Blijkbaar vindt u de competitie belangrijk !

De resultaten van de tweede en derde vraag, 'Hoe beoordeelt u het keizersysteem ?' en 'Hoe beoordeelt u het 3-groepensysteem ?' zijn in de eerste figuur uitgezet tegen de antwoorden op de eerste vraag 'Hoe hoog speelt u in de interne competitie ?'. De antwoorden zijn verwerkt op basis van de rapportcijfers uitstekend=10, goed=8, redelijk=6, matig=4 en slecht=2, en zijn vervolgens gemiddeld. Hoewel we hadden verwacht dat er een duidelijk verband zou zijn met de plaats op de ranglijst (het verschil in de twee systemen zit 'm juist in de spanning die de strijd om de eerste plaats in groep 2 of 3 wel heeft, en de strijd om de 30e of 50e plaats die die spanning niet heeft), komt dat er duidelijk niet uit. Bijna over de gehele linie krijgt het Keizersysteem een hoger rapportcijfer dan het 3-groepensysteem. Het gemiddelde rapportcijfer voor het Keizersysteem was 7.9, terwijl het 3-groepensysteem een magere 6.2 scoorde.

figuur 1. Mening van de Promotie-leden over het Keizersysteem (gearceerd) en het 3-groepensysteem (donker), voor verschillende plaatsen op de ranglijst.

figuur 2. Resultaat van de vraag 'Voor welk competitiesysteem kiest u?'; in percentages over alle formulieren.

Verder is in de bovenstaande figuur het antwoord op de vraag 'Voor welk competitiesysteem kiest u?' als taartfiguur uitgezet, gemiddeld over alle ingeleverde formulieren. 52% kiest voor het Keizersysteem, terwijl 19% voor het 3-groepensysteem kiest. 12% kiest voor een ander systeem (hier scoorde vooral het 3-groepensysteem met promotie en degradatie hoog), terwijl 17% geen mening had (maakt niet uit, nog geen lid enz.). Een meerderheid is dus voor het handhaven van het huidige systeem, met een redelijke marge (52% tegen $19+12=31\%$).

Verder heb ik met aandacht alle mogelijke opmerkingen gelezen. Daarbij kreeg vooral het punt van de spanning rond de 50e plaats de aandacht; dat blijkt toch wel degelijk belangrijk te zijn. Uiteraard moet je voorzichtig blijven met resultaten van een dergelijke enquête, maar het lijkt erop dat PROMOTIE, op grond van deze enquête, ervoor kiest om ook volgend jaar weer in dit Keizersysteem te spelen. Hoewel je het natuurlijk nooit weet. En het hangt ook van de ervaringen met het Open Zwitsers toernooi af. En nog van veeeeeeeel meer. Maar daarover een andere keer.

Gerhard Eggink

"...en iedereen natuurlijk zeggen dat er maar weinig verschil was en dat een punt meer of minder in een wedstrijd over 12 ronden een te verwaarlozen kleinigheid is en dat is ook eigenlijk wel zo, zodat wij wel moeten concluderen dat Deze Vuist, dat Deze Vreselijke Vuist, het lelijk heeft laten afweten en dat er nodig wat moet gebeuren..." (J.H. Donner, 1973)

DE EXTERNE COMPETITIE 1992/1993: Vijf kampioenskandidaten?.

Na 31 (!) achtereenvolgende keren ongeslagen te zijn gebleven is de schaakmachine Promotie eindelijk gestopt. Vrijdag 12 februari om 21.07 uur moest een onverzettelijke Jack Duijvestein bij zijn oude club De Scheve Toren in Pijnacker berusten in verlies, waarmee de eerste nederlaag van Promotie (het tweede) een feit werd.

Met deze inleiding zult U begrijpen dat dit een stukje van een tevreden schrijver wordt. Het ziet er net over de competitiehelft naar uit dat we dit jaar vijf serieuze kampioenskandidaten hebben (1e, 4e, 5e, 7e en 8e) en ik weet dat het 3e en het 2e zich nu tekort gedaan voelen omdat ze door mij niet in dit rijtje genoemd worden. Niet al deze favorieten zullen misschien werkelijk kampioen worden (kampioenskandidaten kunnen zich immers geen enkele fout of 'pech' permitteren). Het is dan ook te vroeg om te juichen, maar herinneren onze ereleden zich uit het roemrijke Promotie-verleden een dergelijk succesvolle aanloop naar het seizoen einde? Ik heb uit voorzorg al wel eens voorzichtig geïnformeerd naar de verwachte bloemenprijs komend voorjaar.

Promotie 1: Op weg naar de 2e klasse KNSB?!

Promotie 1 lijkt met de ene na de andere zege regelrecht af te stevenen op het kampioenschap in de 3e klasse C van de KNSB. Zeker nu in de afgelopen 6e ronde Nieuwendam struikelde tegen Philidor Leiden. Sinds de verschijning van het vorige clubblad werden Tal 2 en LSG 3 beiden verslagen met 5-3. Promotie heeft nu uit 6 wedstrijden 11 matchpunten, twee wedstrijdpunten en 5 bordpunten meer dan de nummer 2, Nieuwendam (mogelijk wordt dit teruggebracht naar 4 bordpunten, want één borduitslag is nog niet bekend; in de kruistabel is de prognose verwerkt). Promotie moet nog tegen Philidor, Zeist en Nieuwendam. Het gerucht gaat dat Philidor op 6 februari tegen Nieuwendam het team met enkele oude coryfeeën versterkt had, dus U bent gewaarschuwd voor de strijd op 6 maart, heren van Promotie 1!). Al met al nog een zwaar programma.

Promotie 1		KNSB 3C										MP	BP	Rang
Nr		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10			
1	Promotie	*	4	5	5	6,5	5				5,5	11	31	1
2	De Amstel	4	*	3,5	6	5				3	4,5	7	26	4
3	Tal II	3		*	4,5		4	4,5	4,5	3		7	23,5	5
4	VHS II	3	2		*	1,5		4	4	3,5		2	18	10
5	De Uil	1,5	3		6,5	*			4	4	5,5	6	24,5	6
6	LSG III	3		4			*	5	3	3	3,5	3	21,5	8
7	Phil. II			3,5	4		3	*	3	5,5	4	4	23	7
8	Zeist			3,5	4	4	5	5	*		5	8	26,5	3
9	Nieuwendam		5	5	4,5	4	5	2,5		*		9	26	2
10	MEMO II	2,5	3,5			2,5	4,5	4	3		*	3	20	9

Promotie 2: (Sub)topper in de HSB-promotieklasse

Was het vorig jaar in de eindfase van de competitie nog spannend of Promotie 2 misschien zelfs zou degraderen, dit seizoen laten de spelers van het tweede er geen twijfel aan bestaan dat ze meedingen naar het kampioenschap. Na vijf partijen gingen ze samen met Rijswijk fier aan de leiding met maar liefst 9 matchpunten. In de zesde ronde moest berust worden in de eerste nederlaag. De Scheve Toren, dat vorig jaar nog KNSB speelde, bleek een te moeilijke opgave.

Rijswijk won in de zesde ronde van Ooievaar 2. Deze gegevens zijn nog niet in de kruistabel verwerkt omdat de andere uitslagen in deze ronde nog erg incompleet zijn. Wil het tweede nog kampioen worden dan zal in de laatste ronde met grote cijfers van Rijswijk gewonnen moeten worden. Wie weet, het tweede draait lekker.

Promotie 2		HSB Promotieklasse										MP	BP	Rang
Nr		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10			
1	SIO 1	*	3,5	4	3	3,5					3	1	17	9
2	Promotie 2	4,5	*	5	5,5					5,5	4	9	24,5	2
3	HSV 1	4	3	*					3,5	6	5	5	21,5	6
4	RHC 1	5	2,5		*			3	2	2,5		2	15	8
5	Sch.Toren1	4,5				*	6	4,5	4	2,5		7	21,5	3
6	Sch.Toren2					2	*	3,5	1,5	2,5	4	1	13,5	10
7	Collect. 1				5	3,5	4,5	*	1,5		4,5	6	19	5
8	Rijswijk 1			4,5	6	4	6,5	5,5	*			9	26,5	1
9	Schaakmat1		2,5	2	5,5	5,5	5,5			*		6	21	4
10	Ooievaar 2	5	4	3			4	3,5			*	4	19,5	7

Promotie 3: Titelkansen behouden!

Ondanks de voorzichtige competitiestart met twee gelijke spelen tegen zwakkere ploegen in de poule behoudt het derde titelkansen. In de tabel staat de stand na 4 ronden weergegeven. In de vijfde competitieronde is inmiddels medekandidaat Pomar 2 (na 4 ronden gedeeld tweede met Promotie 3) door de Promotiejeugd genadeloos geveegd met voorlopig 6-1 (prognose 7-1!). In deze klasse won GONA 1 tot nu toe alles met hoge cijfers. Om kampioen te worden zal de jeugd op 11 maart in Den Haag de PTT'ers van GONA fiks dienen te verslaan.

Promotie 3 (jeugd) HSB 2C														
Nr		1	2	3	4	5	6	7	8		MP	BP	Rang	
1	Ooievaar 5	*	2,5	2	3,5				3,5		0	11,5	8	
2	Pomar 2	5,5	*	3				5	4,5		6	18	3	
3	GONA 1	6	5	*			5,5	5			8	21,5	1	
4	Promotie 3	4,5			*	4	6,5	4			6	19	2	
5	Botwinnik2				4	*	3,5	5,5	2,5		3	15,5	6	
6	Revanche 1			2,5	1,5	4,5	*		5		4	13,5	5	
7	Rijswijk 3		3	3	4	2,5		*			1	12,5	7	
8	Ha.Toren 2	4,5	3,5			5,5	3		*		4	16,5	4	

Promotie 4: Botwinnik 1 verslaan en kampioen worden?

Zoals in het vorige clubblad werd voorspeld is de wedstrijd tegen stadgenoot Botwinnik 1 (te houden op de datum van verschijning van dit clubblad) een sleutelpartij in de tweede klasse B. Promotie 4 won tot nu toe al drie zijn wedstrijden, terwijl Botwinnik verassend verloor van RHC 2, dat al door Promotie 4 is verslagen. Bij winst lijkt Promotie 4 onder leiding van Henk

Smienk op rozen te zitten; bij verlies kan RHC 2 wel eens de lachende derde worden.

Promotie 5: Favoriet voor de titel

Na de overwinning op Arena 1 is de jeugd van Promotie 5 onmiskenbaar titelfavoriet in klasse 3D van de HSB. Intussen lijkt ook de wedstrijd van 2 februari tegen RSC 2 te zijn gewonnen (als tenminste de arbitrageclaims worden toegewezen). Alleen het Leidschendamse Corbulo 2 lijkt dan nog een spaak in het wiel te kunnen steken in de laatste wedstrijd van het seizoen op 23 maart, want van GONA 2 moet te winnen zijn op 18 maart. Dat worden spannende weken eind maart.

Promotie 4		HSB 2B								MP	BP	Rang
Nr		1	2	3	4	5	6	7	8			
1	Prometh. 2	*										
2	Sch.Toren4		*	2,5				3,5	0	0	6	7
3	Promotie 4		5,5	*			4,5	7,5		6	17,5	1
4	LSC 2				*	1,5	2	4,5		2	8	5
5	Ooievaar 3				6,5	*	3,5	5,5	2	4	17,5	4
6	RHC 2			3,5	6	4,5	*		5,5	6	19,5	2
7	Vogelwijk1		4,5	0,5	3,5	2,5		*		2	11	6
8	Botwinnik1		8			6	2,5		*	4	16,5	3
Promotie 5 jeugd)		HSB 3D										
Nr		1	2	3	4	5	6	7		MP	BP	Rang
1	RSC 2	*	3,5	3	7					2	13,5	5
2	GONA 2	4,5	*	3,5				5		4	13	4
3	Corbulo 2	5	4,5	*			2,5	7		6	19	2
4	Botwinnik4	1			*	3	3	6		2	13	6
5	Promotie 5				5	*	4,5	6		6	15,5	1
6	Arena 1			5,5	5	3,5	*			4	14	3
7	SHGP 4		3	1	2	2		*		0	8	7

Promotie 6: Papieren tijger

Voor het derde achtereenvolgende jaar wordt het zesde geconfronteerd met sterke tegenstand in de derde klasse van de HSB. Ook nu zijn de kansen op een kampioenschap verkeken na het gelijke spel tegen Belgisch Park 2 en het gelijke spel of nederlaag (een afgebroken partij staat slecht) tegen de jeugd van Botwinnik (Botwinnik 3). Is dit team dan toch alleen op papier sterk?

Promotie 7: Patent op 5½-2½!

Promotie 7 won op 9 februari voor de vierde achtereenvolgende keer met 5½-2½. Met deze patentuitslag lijkt Promotie 7 regelrecht kampioen te worden, maar RSC 3 heeft nog kansen. Op 18 maart moet Promotie 7 op bezoek bij de Residentie S.C.

Promotie 8: Riant uitzicht op kampioenschap

Onder leiding van Dick Boer manifesteert ook het derde jeugdteam zich als titelfavoriet door drie opeenvolgende overwinningen tegen de naaste concurrenten. Misschien gooit Corbulo begin april nog roet in het eten, maar zelfs dan blijven er voldoende kansen op de zegepraal door het scoren van voldoende bordpunten.

Promotie 6		HSB 3B									
Nr		1	2	3	4	5	6	MP	BP	Rang	
1	Botwinnik3	*			3,5	5		2	8,5	4	
2	Arena 2		*	6,5	1	2		2	9,5	5	
3	Ooievaar 6		1,5	*	3	2,5	2	0	9	6	
4	Belg.Park2	4,5	7	5	*		4	7	20,5	1	
5	Centrum 3	3	6	5,5		*		4	14,5	2	
6	Promotie 6			6	4		*	3	10	3	
Promotie 7		HSB 4A									
Nr		1	2	3	4	5	6	7	MP	BP	Rang
1	Centrum 4	*	3,5	5,5	3	2,5		4	3	18,5	5
2	RSC 3	4,5	*	7,5			4,5	2	6	18,5	2
3	Ha.Toren 4	2,5	0,5	*			3,5		0	6,5	8
4	B.Fischer1	5			*	2,5	4,5		4	12	3
5	Promotie 7	5,5			5,5	*	5,5	5,5	8	22	1
6	Vogelwijk2		3,5	4,5	3,5	2,5	*		2	14	6
7	Velo 2	4	6			2,5		*	3	12,5	4
Promotie 8 (jeugd)		HSB 4C									
Nr		1	2	3	4	5	6	7	MP	BP	Rang
1	Promotie 8	*		5,5	6			4,5	6	16	1
2	Corbulo 4		*	3,5			7	3	2	13,5	5
3	Rijswijk 5	2,5	4,5	* *		5,5	5,5		6	18	2
4	Vodopi 1	2			*	5,5		4	3	11,5	4
5	En Pass. 2			2,5	2,5	*	3		0	8	7
6	Paris 3		1	2,5		5	*		2	8,5	6
7	Centrum 5	3,5	5		4			*	3	12,5	3

Frans Martens, wedstrijdleider extern

PS: Door omstandigheden is de verschijning van het clubblad een week vertraagd. Twee opwekkende berichten tot slot:

PROMOTIE 4 VERSLAAT BOTWINNIK 1 ! Het kampioenschap is nu binnen bereik (Ooievaar 3 kan nog lastig zijn). PROMOTIE 6 VERSLAAT BOTWINNIK 3 TOCH. Ben Zee verloor niet, maar won!

DE PIJL VAN DE TIJD

Waarom herinneren we ons de toekomst niet en het verleden wel? Deze, ook voor het schaakspel belangrijke, vraag kunnen we herformuleren aan de hand van de volgende twee paradoxen. Waarom is het wel mogelijk om 'Een Toekomst voor ons Verleden' aan te geven maar is het, behalve in een film, betrekkelijk lastig om onze 'Terugkeer naar de Toekomst' te organiseren?

Een van de mogelijke antwoorden op bovenstaande vraag is gebaseerd op het gegeven dat de tijd in die richting stroomt waarin de wanorde toeneemt. Iedereen weet dat ongeordendheid, of entropie, toeneemt in de tijd. Als in een film de schaakstukken uit een doos op het schaakbord 'vallen' en de stukken wonderbaarlijk genoeg in de beginstand blijken te staan dan weet een ieder dat de film achterstevoren gemonteerd is. We weten niet beter of de entropie neemt toe in de tijd. De pijl van de tijd definieren we als die richting waarin de entropie toeneemt. Bij het vormen van een geheugen neemt, doordat er chaotische warmte bij vrijkomt, de entropie toe. Ons geheugen wordt dan ook, volgens de fysicus Stephen Hawking, in het verleden gemaakt. Kortom u en ik kunnen ons alleen, en dan in het algemeen nog met veel moeite, het verleden herinneren.

Een geheel ander antwoord is bij Prediker te vinden. Prediker lijkt in 'Alles is ijdelheid' te duiden dat genoemde vraag irrelevant is. Hij schrijft: 'Wat geweest is, dat zal er zijn, en wat gedaan is, dat zal gedaan worden; er is niets nieuws onder de zon. Is er iets, waarvan men zegt: Ziehier, dat is nieuw - het was er al in verre tijden, die vóór ons waren.' Dit antwoord kan aan de hand van een experiment toegelicht worden. Het lijkt mij een goed idee om Hoorweg met de uitvoering hiervan te belasten. Pak de 'Van Dale' en neem er een willekeurig woord uit en schrijf dat op. Kies vervolgens op dezelfde manier een tweede woord en schrijf dat op na het eerste. Ga zo verder. Wat gebeurt er nu na verloop van tijd? Na verloop van tijd zal blijken dat Hoorweg vooral veel onzin teksten produceert. Maar, en dat is het mooie van dit experiment, tijdens zijn Sisyphus arbeid ziet Hoorweg niet alleen langzaam maar zeker alle voortreffelijke stukjes die tot nu toe in het clubblad verschenen zijn voor zijn oog verschijnen doch ook alle stukjes die nog in het clubblad zullen verschijnen. Tergend langzaam zal hij gaan beseffen op welk een eenzaam hoog niveau die stukjes staan. Gelouterd zal hij uit dit experiment te voorschijn komen en nooit meer zal hij de redacteurs van het clubblad durven te laken en het zal goed zijn.

Het lijkt mij zeer wel mogelijk om voor schaakstellingen het begrip entropie, als maat voor de (wan)orde van een stelling, in te voeren. Dit lijkt mij een boeiende opdracht voor Kalkwijk. Ik vermoed dat de entropie van een schaakstelling weergegeven moet kunnen worden met een simpele formule. Iets in de trant van $S = K \ln m$, met K een constante en m het aantal microtoestanden dat uit de stelling kan voortvloeien.

Daar waar chaos regel is, zoals bij Bannink en Kalkwijk, heeft de entropie S gemiddeld een hoge waarde. Dit in tegenstelling tot bijvoorbeeld partijen van Nepveu waarin alles altijd weer langs de overbekende en doodsaai Franse nulbaanswegen schijnt te moeten verlopen. In die partijen is $m = 1$, zodat $S = 0$.

Een voorbeeld van het chaotische type met een hoge S waarde.

J. Kalkwijk - J.W. Meijer (1987)

1.c4 Pf6 2. d4 e6 3.Pf3 d5 4. Pc3
Le7 5. Lg5 Pd7 6. e3 h6 7. Lh4 c6
8. Le2 0-0 9. 0-0 dc4 10. Lc4 b5
11. Ld3 Lb7 12. Tc1 Tc8 13. a3 b4
14. ab4 Lb4 15. Pe5 g5? Een nogal
twijfelachtige poging om de stel-
ling te compliceren. 16. Lg3 c5
17. Pd7 Dd7 18. Le5 De7 19. f4!
Een uitstekende reactie. Zie dia-
gram. 19. Pd7 Ik overwoog 19. Lc3
maar na 19. fg5 20. Pe4 Lf6! gaat
zwart mat. 20. Dh5 Ik was 20. f6
van plan maar tot mijn schrik zag
ik dat ik dan de partij na 21.Ld6
op zou kunnen geven. 20. cd4 21.
Ld4 e5 22.Dh6 f6 23.fe5 fe5 Jam-

mer genoeg faalt 23.Pe5 op 24.Le5 fe5 25.Tf8! Tf8 26.Lc4 en wit wint. 24.Lb1! Weer een sterke zet van wit. 24.La6 25.La2! Na 25.Pd5 Df7?!! blijkt de gespeelde zet wel zo eenvoudig te zijn. 25.Lc4 26.Pd5! Tf1 27.Tf1 Dg7 28.De6 Kh8 29.Lc4 Tc4 30.Pb4 Tb4 31.De8 Ook 31.Tf7 is fataal voor zwart. 32.Dg8 32.Dd7 ed4 Wit heeft zijn kansen in deze partij voortreffelijk benut. Zwart kan na 33.Tf6! opgeven. Had ik dit nu uit zelf-respect moeten doen? Ik twijfel. In de schaakliteratuur ben ik op zoek gegaan naar de visie van anderen op dit dilemma.

Ik onderscheid verschillende type problemen waar een schaker mee te maken kan krijgen. De gevaarlijkste tegenstander zit vaak niet achter maar staat naast het bord: de klok.

Tijdens de derde ronde van het toernooi in Wenen, 1882, overschreed Mason in zijn partij tegen Bird de tijd die hem ter beschikking stond. Hij speelde echter door en won vier uur later. Steinitz protesteerde bij het toernooicomité die de partij alsnog gewonnen verklaarde voor Bird. Het toernooi eindigde na 34 ronden, Steinitz en Winawer scoorden 24 punten, terwijl Mason met 23 punten derde werd.

In Winnipeg, 1960, bereikte Benkö met wit tegen Larsen een totaal gewonnen stelling [Wit: Kf2, Tc7, Lb7, Le5, Pb3, pionnen a3, b5, f4, g3, h2; Zwart: Kh8, Td1, Tf8, Pb6, pionnen a5, g7, h7]. In deze positie bleek de witte vlag gevallen, even later viel ook de zwarte vlag. Niemand wist hoeveel zetten er gespeeld waren. De toernooileider was onvindbaar (!).

Na rekonstruktie telde men 40 zetten. Benkö had dus de tijd overschreden. Hij bood, in hoogste nood, remise aan. Larsen weigerde terecht. Een scheidsgerecht (Keres, Szabo en Yanofski) kende Larsen tenslotte het volle punt toe! Mede dankzij dit punt deelde Larsen de eerste plaats met Darga.

Nog grotere problemen dan die door de klok veroorzaakt worden zijn afkomstig van de gevaarlijkste tegenstander van allemaal: het falende menselijke brein.

Het beroemdste voorbeeld in deze categorie is afkomstig van Marco, de hoofdredacteur van de *Wiener Schachzeitung*, die gezeten achter de zwarte stukken in Monte Carlo, 1902, tegen Von Popiel opgaf in gewonnen stelling [NiC 84.1]. [Wit: Kh1, Dd3, Td1, Lb1, Pf5, pionnen a2, e4, g2, h2; Zwart: Kh8; De5, Td7, Ld4, Lb7, pionnen a6, b5, g7, h6; Wat zou u doen?].

Fouten die hetzelfde effect bewerkstelligen, namelijk het onnodige verlies van een partij, zijn bijvoorbeeld die zetten die mat in één toestaan. Over dit type blunders kan ik uit eigen ervaring meepraten. In Amsterdam, 1984, tijdens een wedstrijd tegen Oud-West kwam ik de man met de hamer tegen.

Na een totale black-out bleek ik mat te staan. [Meijer - J. Schuur (Oud West): Wit: -Kh1, De2, Lf3, Pd1, pionnen b6, c5, d4, e3, f4, h2; Zwart: Kf8, Dh3, Ld8, Pg4, pionnen b7, c6, d5, e6, f5, h7; 38.Pf2?? Dh2 mat].

Even fataal, maar fraaier ogend, zijn zelfblokkades die het verlies van de partij tot gevolg hebben. Vooral dame-eindspelen lenen zich voor dit soort rampen [NiC 84.4]. Matochin dacht met zijn vrije a-pion en zijn agressief opgestelde koning voordeel te hebben tegen Kuzmin (USSR, 1970). Enkele zetten later wist hij wel beter. [Wit: Kg5, De3, pionnen a3, d4, f3, h4; Zwart: Kh7, Dh2, pionnen d5, e6, f7, g6; 51.Df4?? f6 52. Kg4 Dg2 53.Dg3 f5 54.Kf4 e5! 55.de5 Dd2 mat!].

In Zoetermeer, eind 1992, slaagde ik er zelf in dit type ramp te construeren in een paard-loper eindspel [J.W. Meijer - C. Hogeterp (VHS); Wit Kg2, Lg8, pionnen f3, g3, h4; Zwart: Ke5, Pf8, pionnen b4, e4, h7; 46.fe4?? Pe6! Wit gaf op.].

In Cienfuegos, 1972, had Donner de volgende apocalyptische ervaring. Enkele ogenblikken nadat Quinteros met wit zijn dertigste zet gedaan had, was het licht in Cienfuegos (Spaans voor honderd vuren) uitgevallen. Wat te doen? Er was nog anderhalf uur te spelen voor de eerste tijdcontrole. Er werd besloten de partijen af te breken en om tien uur 's avonds uit te spelen. Dat was voor Quinteros om bepaalde redenen uiterst onaangenaam. Donner had hem, een knappe jonge man van vierentwintig jaar, de vorige avond in de bar gezien met een onbehoorlijk mooie vrouw. Het leek Donner waarschijnlijk dat Quinteros voor tien uur 's avonds geheel andere plannen had dan het spelen van een partij schaak met Johannes Donner. De analyse van de afgebroken stelling leerde Donner dat hij nog steeds volkomen verloren stond. Maar op psychologische,

filosofische en theologische gronden was hij vol goede moed. Winst vergde nog enkele fijnheden van wits kant en daartoe achtte hij zijn tegenstander niet meer in staat. Wat gebeurde overtrof al zijn verwachtingen.

M. Quinteros - J.H. Donner (Cienfuegos, 1972) [Wit: Kg1, Td1, Le4, pionnen a2, b3, d5, e6, f5, h2; Zwart: Kg8, Td8, Tf6, pionnen a7, b6, c5, g4, h6]. 30.Td6 31.Kg2 Kg7 32.Kg3 Tf8 33.Kxg4 Kf6 34.Kf4 Tg8 35.b4! Dat is de ellende! Wit breekt met zijn toren binnen langs de damevleugel. 35.h5 36.h3 Tg5 37.Te1! Een bittere teleurstelling voor Donner. Deze zet wint op zeer elegante wijze. 37.h4 38.Lc2?? Daarom speelde Quinteros dus 37.Te1!, maar dan is het 37.Te1?. Wit kon prachtig winnen met 38.Td1!! en zwart is in absolute tempodwang. Na de tekstzet staat zwart gewonnen. 38.Txd5 39.bxc5 bxc5 40.e7 Td4 41.Kf3 Tg3 42.Kf2 Tf4 43.Ke2 Kxe7 Wit gaf op.

Donner kon na afloop niet nalaten iets te zeggen, dat hij nog nooit gezegd had na het winnen van een schaakpartij. Misschien wel eens gedacht, maar nog nooit gezegd. Hij zei: 'Sorry'.

Terug naar mijn partij tegen Kalkwijk. Terwijl Kalkwijk's vlag omhoog kroop volgden de witte en de zwarte zetten elkaar in hoog tempo op. Ik laat ze zonder commentaar volgen. 33.ed4 Tb2 34.De7 Tb8 35.h3 Te8 36.Df6 Kh7 37.Df5 Kh8 38.Dg4 Dg6 39.Td1 Kg7 40.d5 Td8 41.Dd4 Df6 42.Da7 Kg6 Ik vermoedde dat we intussen de veertig zetten grens gehaald hadden en wilde opgeven. Zwart heeft niets meer te hopen. Voordat ik echter in staat was Kalkwijk van mijn voornemen op de hoogte te stellen flits-te zijn hand over het bord en verzette hij zijn dame. 43.Db6?? Een van de meest bizarre zetten die ik ooit een tegenstander heb zien uitvoeren. De enige andere keer dat ik getuige was van een soortgelijke damezet was in een snelschaakpartij van Broekman tegen, naar ik mij meen te herinneren, McCombs. Broekman stond verloren en verzoon een list. Het was duidelijk dat McCombs alleen maar aandacht had voor hetgeen zich aan de linkerhelft van het schaakbord afspeelde. Broekman zette, terwijl hij de ogen van McCombs volgde, zijn dame op de rechterhelft en prise voor de dame van zijn tegenstander. Die had de keuze uit een gratis dame en uit het vervolg van een prettige aanval. Blindelings koos McCombs voor de aanval. 43.Db6?? In een reflex gespeeld. Kalkwijk gaf terstond na deze zet op.

Goed ik heb dus gewonnen, maar had ik recht op de overwinning? De voorbeelden uit de schaakliteratuur suggereren van wel. Maar toch. De twijfel blijft knagen. Na rijp beraad denk ik dat er slechts een goede oplossing voor deze situatie is. Ik geef ik de partij alsnog na de tweenvestigste zet op. Ik besef dat er voor Eggink, de wedstrijdleader, een wat chaotische situatie ontstaat nu hij de ranglijsten van 1987 moet herzien. Doch ik verwacht dat hij, gewend als hij is om geconfronteerd te worden met de soms bizarre visies op schaken van Noordhoek en Breugem, daar vast wel raad mee weet.

Hans Meijer.

DOCTOR DOCEERT:

XVI. Het gevecht om maximale stukkenactiviteit (2)

Ik had het kunnen weten. Donner heeft ooit eens gezegd dat profylaxe niet uit te leggen is en dat men Nimzowitsj er zelf maar op na moet slaan als men er iets van wil begrijpen. Shit!

Heb ik me daar in het laatste stuk beloofd iets over profylaxe te schrijven. Shit! Maar anderzijds, Oom zou Oom niet wezen als hij de raad van Oud-Oom Donner niet fier en met ware zelfverachting in de wind zou slaan. Dus, waarde lezeressen en lezers, dit stuk gaat toch over profylaxe. Houdt U vast!

Het gaat dus alweer over maximale stukkenactiviteit. Hoe kan men zijn eigen stukken maximale werking verlenen? Dat is de hamvraag. En Nimzowitsj beantwoordde deze vraag aan het begin van deze eeuw op een even originele als logische wijze: men kan de eigen stukkenactiviteit maximaliseren door die van de tegenstander te minimaliseren. U had het zelf kunnen bedenken! Schaken als een minimalisatie-probleem! De wiskundigen onder U gaan fier in de houding staan, roepen de heilige Lagrange aan, bezingen in koor de faam van Internationaal Wiskundegrootmeester Euler en geloven dat alles nu duidelijk is. Helaas! Zo simpel is het nu ook weer niet. Want hoe doe je dat, de kansen van de tegenstander minimaliseren? Omdat te weten moet je eigenlijk in de hersencellen van de tegenstander kijken en anticiperen wat hij/zij van plan is. Gelukkig bestaat er nog een andere manier- en minder grofstoffelijk - om het minimalisatie-probleem op te lossen. We kunnen ons afvragen wat de tegenstander in hogere zin wil doen. Het antwoord laat zich raden. De tegenstander wil onze sterke punten aantasten, onze sterk-geposteerde figuren terugsturen in hun hok, zijn mindere officieren ruilen tegen onze beterstaande. Wij willen zulks natuurlijk bijtijds tegengaan. Dat roept derhalve om effectieve voorzorgsmaatregelen. Dat roept om Profylaxe. Wij willen voorkomen dat de tegenstander in staat is dat allemaal te doen. We gaan dus zetten doen die mogelijke goede toekomstige zetten van de tegenstander onmogelijk maken. Als Oom het zelf allemaal begrepen heeft is dit de harde kern van het begrip Profylaxe. Als wij ons op het schaakbord zo gedragen komen wij verrassenderwijze zelf goed te staan (maximalisatie!).

Nimzowitsj gaf een aantal recepten hiertoe. Hierbij hoort het begrip van de Ueberdeckung, hetgeen wil zeggen dat we belangrijke punten in onze eigen stelling vaker dekken dan striktgenomen noodzakelijk is. Volgen wij dit recept dan komen we vanzelf in een goede stelling, aldus Nimzowitsj. Het schijnt echter dat de moderne agressieve speelwijze van

deze Ueberdeckung maar zeer beperkt gebruik maakt. Ik vermoed dat in de moderne speelwijze, die dynamischer is dan gebruikelijk in de tijd van Nimzowitsj- hij had zijn actieve schaakleven tussen grofweg 1905 en 1935- de stukken een grotere activiteit moeten ontplooiën dan via ueberdeckung bereikt kan worden. Maar voor statisch aandoende stellingen is het recept van Nimzowitsj nog steeds van waarde.

Een van de aardige kanten van een goed toegepaste profylaxe is dat de tegenstander zo zeer in zijn mogelijkheden kan worden ingeperkt dat hij aan verstikkingsverschijnselen gaat lijden. Eigenlijk wordt in heel veel partijen profylaxe toegepast, maar niet altijd op een opvallende en uiterst konsekwente manier. Pas als verstikkingsverschijnselen gaan optreden herkent men de profylactische speelwijze duidelijk.

De stikkende tegenstander is zeer beperkt in zijn mogelijkheden, zelfs als men alleen maar naar reglementair toegestane zetten kijkt, laat staan wanneer men alleen het aantal goede opties telt!

De mogelijkheden van de 'profylacticus' zijn in elk geval zeer veel groter. Dit leidt tot insnoering van de 'geprofylaxeerde' die de partij een verloop geeft van een raderwerk, met het overweldigende gevoel van rigoureuze onontkoombaarheid van de uiteindelijke uitslag.

Hier wordt Schaken tot Kunst. Hier brengt Schaken Geluk en Wanhoop.

Bepaalde openingssystemen lenen zich goed voor een profylactisch speltype, zoals het Dameindisch, het edele Spaans en het verrukkelijke Frans. De openingen waar de aanstormende jeugd zich van bedient zijn meestal direkter en het gevolg is dan ook dat jeugdspelers met deze speelwijze geconfronteerd worden als slachtoffertjes, zelden als slachtertjes.

Een en ander wil ik toelichten aan de hand van een partij waar ik nog steeds van gecharmeerd ben. Als er ooit een boek - goud op snee - wordt uitgegeven met 60 memorabele partijen van Oom, dan vindt de onderhavige partij daar zeker een plaats in!

Wat betreft het aanstonds te geven commentaar het volgende. Niet bij iedere zet die in wezen profylactisch is zal ik dit telkens weer vermelden. Het is de hele 'compositie' die profylactische visioenen oproept. De patronen worden vanzelf duidelijk als een mozaiek.

Terwijl ik de partij naspeelde en bedacht hoe de commentaren in elkaar te knutselen werd het me duidelijk dat je profylaxe niet echt kunt uitleggen en dat die donderse Donner gelijk had met zijn eerder genoemde bewering.

Ook zal ik niet bij letterlijk iedere zet die voor verbetering vatbaar zou kunnen zijn daar ook gewag van maken, maar alleen wanneer dit mij belangrijk voorkomt.

Tot slot nog dit. Degenen onder U die "Die Praxis meines Systems" van Nimzowitsj nog niet bezitten wordt aangeraden, nee bevolen, dit boek